

Szerkesztői Iroda:

Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:

Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyestartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:

3 hasabos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Czukoriparunk.

Az erdélyrezi czukorgyár első évi terméke megjelent a piacon. Jó és olcsó, tehát teljesen versenyképes. Nemcsak a mi igényeinket elégítheti ki, még pedig kiadásainkra nézve is előnyösen, hanem új piacot szerezhet az erdélyi részekben eddig még nem létezett iparágban. Méltó üdvözölni úgy a vállalkozót, mint azokat, a kik a nagy tőkét, — mert milliók szükségesek egy ily vállalathoz. — bizalomra tudták hangolni viszonyaink iránt. A bizalom felköltésében oroszán rész illeti b. Kemény Kálmán főispánunkat, kinek azonban egyelőre még sokkal nehezebb és fáradságosabb lesz a feltétlenül szükséges bizalom fenntartása és terjesztése a gyárosok és a czukorrépa-termelő földbirtokosok között. Mert hibát látunk mindkét tényező által elkövetve. Birtokos osztályunk, éppen úgy, mint a néhány holddal bíró földmives, csekély kivétellel meg van szokva a kevés munkával elérhető jövedelemhez, annyihoz t. i., a mennyivel épen kifizeti, — ha ugyan kifizeti — adóját s a legtöbb szükségleteit kielégítheti, vagy ritkán pedig valami időtöltést, kényelmet szerezhet magának. És ámbár jól tudja, hogy a jobb munka, a több gondnal és fáradsággal járó dolog, ha észszerűen van intézve, több és biztosabb jövedelmet hoz, — sokkal inkább kényelem szerető, hogysen ráadná magát fáradságos és kitartó tevékenységre. Ezt a körülményt, a sok munka, a sok utanjárás, a sok pénzbefektetés miatti panaszt bőségesen hallottuk a lefolyt évben, a czukorrépa termelés első esztendéjében mindenfelé. Láttunk jól és rossz eredményt s a jók között olyant, mely 50 frt tiszta jövedelmet hozott gazdájának. Láttuk a répa polarisatio kimutatást, mely — a tavalyi kedvezőtlen esztendő daczára

— fényesen beigazolta, hogy hazarészünk legtöbb vidéke kiválóan alkalmas a répatermelésre és így a czukoripar fejlesztésére s teljes meghonosítására. De láttunk egyebet is, azt t. i. hogy a székelyföldön s ezt követőleg Kolozsvártt s környékén már elégedetlenség kapott lábra; keveselték a beváltási árat s ennek igazolásául a gyár nyereségét és a Cseh-Morvaországi répa árat hozták fel. És láttuk másfelől, hogy a gyár megbizottjai a répának nem az átvételkori, illetőleg a kiszedést közvetlen megelőző időben való polarisatiojának fokát, hanem pl. szeptember havában, tehát az érés előtti időszakban felvett s általában nagy eltérést mutató fokát tartották irányadóul a fizetési alap meghatározásánál, a mivel több gazda kétségtelenül károsodott a közepesnek mondható alap ár mellett.

Meg kell gondolni, hogy egy oly vállalat, melybe milliókat fektetnek be, — melyben nem éppen csekély napi bérért, mert nálunk nincsen oly bőség alkalmas munkásokban, mint Csehországban vagy Morvában, vagy a tótság lakta felföldön, a munkások százait kell foglalkoztatni, nem hoz oly óriási jövedelmet, minőt egyik másik hazánkfa telteszen, mert a gyárnak oly arányu jövedelme, a minőt pl. 80 kr. alap ár mellett egy jól művelt, kellően gondozott hold föld adhat a Maros mentén, éppenséggel nincs, nem is lehet, de a gyáros nem is vár. Ámde annyi biztos jövedelmének kell lennie, mely virágzóvá — és ami fő — a külföldi konkurens vállalatokkal szemben versenyképesé teheti üzletét s ha ezt elérte, bizonyára saját érdekében kellő árak mellett biztosítja magának a földbirtokosok buzgalmat és fáradozását, kik ezért viszont — eddigi jövedelmükkel szemben határozottan nagyobb s a mi fő: állandó, biztos kereset forrást, sőt olcsó hitelt szerezhetnek

maguknak. Időt kell tehát engedni a gyárosnak is üzlete teljes biztosítására s ezzel szemben a gyárostól is méltányosabb eljárást és kedvezőbb árakat, de nem oly túlzottat, minőt a „Székely Nemzet“-ben olvashatunk, — várhatni. Egymást kell támogatnunk a legteljesebb méltányossággal. Reméljük, hogy a f. hó 13. tartandó értekezleten ez sikerülni is fog.

LEVELEZÉS.

A berlini magyar-egyesületről.

Berlin, 1890. márcz. 3.

A berlini magyar egyesület, mint a dr. Kovács Dénes által irt és az egylet által 1886-ban kiadott „A berlini magyar-egyesület negyven éves története“ cz. munka is mutatja, alakult 1846. június 15-én. Három Berlinbe települt iparos, névszerint: Berlek Ignác székelyi szitásmester, ki 1833-ban, Gönczi István miskolczi lakatos, ki 1817-ben és Schub János veszprémpalotai szabómester, ki 1835-ben jött ki, vetették meg alapját az egyesületnek, mely ez időtől folyton fenn áll és számos magyar embert támogatott és támogat most is, hiven ragaszkodva rendszabályaihoz.

Hogy az egylet célját hiven vázolhassam, legczélszerűbbnek vélem az egyesület alapszabályainak ide vonatkozó pontjait közölni.

„I. Az egyesület célja.“

1. Magyar- és Erdélyországból Berlinbe jött honatársakat, kik hosszabb, vagy rövidebb időre ezendékoznak itt maradni, szóval, tettel felsegíteni és ügyeiket lehetőképen előmozdítani.

2. A keresztl utazókat itteni tartózkodásuk alatt Berlin nevezetességeire felvezetni, elutasításuk idején, ha szükséges, utazási utasításokkal ellátni, sőt nagy szükség esetén pénzzel is felsegíteni.

3. Az itt letelepülteket és időnként tartózkodókat, valamint az utazókat is, ha megbetegszének, betegségök alatt pénzzel támogatni és lehetőképen ápolgatni és

a Szentkirályuteza⁴⁾ végét a repdesnél jóval erősebb löfegyverekkel ellátott őrcsapatl raktá meg; emellett táborának Felenyeden⁵⁾ állomásozó részéből pár száz szintén löfegyverekkel ellátott embert vont be Enyedre, kiket a szállásával ép átellenben lévő u. n. „Sisak“, vendéglő udvarán helyezt el.

Mig ezek történtek a város elcsendesült.

A lakosság nagyobb része álomba merült.

A „Szentkirály uteza“ végén, esti 8 óra körül előbb élénk szóváltás zaja hangzott el s közvetlenül ezután néhány puskalövés történt.

Prodán itt elhelyezve lévő őrcsapata tűzött vissza Axenti táborához tartozó egy csoport felfegyverkezett embert, kiket egy Salca nevű főbb rangu tribun vezetett s kik a városba minden áron beakartak jöni.

E volt a katasztrófa nyitánya.

Axenti visszautzított emberei Csombordra szaladnak s vezéröknek a történetekről jelentést tesznek.

A fővezér a mint ezt hallotta, azonnal utasításokat adott, hogy a harangokat Csombordon és Szentkirály⁶⁾ buzassák meg; adjanak vészjelt s a tábori gyűjtésük a Maros jegére.

Egyidőben lovas futárokat indított Háperton, Fugad, Bagó és M. Lapád községekre, hogy a tábor itt elhelyezett részeinek a vészjelek szintén megadassanak, s hogy eme tábor részek is azonnal vonuljanak a főhadi szállásra Csombordra.

Emez utasítás következtében a környék falvaiban a harangok megszólalnak, a dobok megperdülnek s a fegyveres oláhok pokoli lárma között sietnek az előre megjelölt gyűlhelyre. Természetesen a Csombordon és

⁴⁾ Ezen uteza Enyed központjából kelet irányban ágazik Csombord felé.

⁵⁾ Nagyenyedtől egy kilométer távolságban fekvő község. Az u. n. „Várszeguteza“ ágazik a város központjából eme magyarok és oláhok által vegyesen lakott község irányában.

⁶⁾ Csombordhoz igen közel fekvő község.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Mig a lakosság a végzetes éjre eképen helyezkedett el s Prodán táborára tanácskozásokat folytatott azalatt a városi tanács Prodán és törzskara tiszteletére a város költségén nagy vacsorát rendezett Krisán kovácsmester lakásán. Részt vettek ebben Enyedről Hank J. főbíró, Horvát István v. je gyző, Viskolezy rom. cath. lelkész, Jánosi Péter ügyvéd, Kodra Vaszília, Nák Vaszília, két utóbbi közönséges földmives ember sat. Molnár Sándor enyedi gör. kath. lelkész nem vett részt. Ő az Enyeden történéndőket úgy látszik előre tudta, látta; nemes lelke azoktól megborzadott. Január 8-át megelőzőleg pár nappal tehát családját szekérre pakolta, levitte saját szülőihez Gyulafehérvárra s mig a vihar elcsendesült maga is ott maradt.¹⁾

A vidékiek közül jelen voltak: Prodán Juon prefekt, Bálint Simon verespataki esperes, Tuhozu Vaszi gáldi, Krisán Nikuláj szentimrei, Krisán Juon diómáli pópák, Kozma Petru szintén pap. Kakutzetelu Dumitru törzstiszt, a szelidebb lelkületű Buttyán prefekt stb. sat. Összesen mintegy 40—50-en tulnyomó számmal oláh papok.²⁾

Eme vacsora lefolyását Markovics szemtanu eképen adja elő: a város által Prodán tiszteletére rendezett

¹⁾ Szász Atyim birtokos oláh ember jan. 8-án jött Molnárékól haza Enyedre Gyulafehérvárról.

²⁾ Markovics Samu kovácsmester tanúsítása alapján, ki akkor Krisán M. segédje volt. A vidéki oláh papokat jól ösmerte s vacsóra folytan más két segéd társával az asztal körül felszolgált.

vacsora korán kezdődött. Annyian vettek abban részt, hogy a terített asztalok mellé egyszerre mindanyian nem fértek le, a kik tehát már érkeztek felkeltek s helyeiket az ujonnan jötteknek engedték át. A vacsorának általán olyan kinézése volt, mintegy vásárnak. A vendégek folyton jöttek mentek. Egy egy csoport félre vonult s a szobák egy egy szegletében suttogva tanácskoztak

Egyszere több oldalról hangzott emez észrevétel: „Aica ei domnul Axente“ (itt van Axente ur), mire Prodán s többen mások is az asztalok mellől felkeltek, kimentek a szobából s rövid ideig künn is maradtak; hihetőleg tanácskoztak.

Axenti a Krisán lakásába nem jött be, ez okon én őt személyesen ez alkalommal nem láttam. Miatán azok kik a szobából Axenti eleibe siettek volt, oda visszatértek, a terített asztalok körüli társalgás sokkal élénkebbé vált. Nagy zajjal éltették a román nációt, Bálint Simon esperest s több másokat.

Prodán egész este nyugtalannak s levertnek látszott. Az enyedi urak folyton kérték őt, ne engedje, hogy a városon baj legyen, mire úgy ő, valamint az oláhok közül mások is biztatták őket, hogy ne féljenek.

A vacsora korán ért végett. A városi urak s általán a vendégek legnagyobb része 10 óra körül távozott, csak Prodán s pár ember maradtak az asztalok körül s csendesen borozgattak.³⁾

Mig az oláhok főbjeinek tanácskozásai folytak, Prodán

³⁾ Tehát Markovics Samu állítása szerint január 8-án este Axenti is megfordult Enyeden s Prodánal rövid ideig tanácskozott azután távozott. Az eddigi történelmi feljegyzések eme találkozásról nem szólnak, én azonban hitelt adok M. S. nak.

Kellett, hogy ez a két ember, kik alig pár kilométer távolságban voltak egymástól, ama napon személyesen találkozzék.

Prodán nem mozdult ki Enyedről január 8-án egész nap, ez kétségtelen tény, tehát Axentinek kellett hozzá bejönnie. Mindenesetre olyan kérdés, mely tisztázásra vár.

Te von 60 kr.
ster (ca. 180 versh.
rto- und zollfrei das
odief.) Zürich Muster
(1)

nény.

telekkönyvi hatóság
bírósg által képviselt
intézet végrehajtónak
végrehajtási ügyében
10 frt pénzbüntetés és
állapított valamint a
gett, végrehajtást szen-
könyvben A + 1-17
alt ingatlanokból meg-
pított kiküldési árban

-ik napján d. e. 10

ingatlanok becsárának
papírban letenni.

után 2 egyelő részben,
arverés napjától számí-
di kir. adóhivatalnál,

számitatni.

latt ezen kir. bíróság
közseg előjárásánál

vi hatóság.

Csernátóni Vajda,
kir. jarasbíró

KAKAB

műgyáros,
hercegnő udv.
szabadalmak

E N, —
zaban.

gyelmébe aján-
á g y n e m ü
n, mint közön-
p a p l a n o k
erfü matrát
és takarók,
vábbá szőnye-
diván és asz-

116

pesti raktára.
sen pedig tel-
gmérsékeltebb
k bérmentve
(1-4)

mébe!

E.

YÁRA
raktár:
APEST,
ezi-körut 21

Laacke-

föld bo-

regtöröt.

RILL

ő gépeit.

a könnyű
répavető-
tén min-
zeit. (3-6)

4. czéjja az egyesület tagjainak önkéntes összejöve-tele, hogy barátságosan és czélszerűleg tanácskozzanak és kedvök szerint mulassanak.

Az egylet első elnöke Berlek Ignác volt. Ott látjuk őt még 1855-ben is. Ezen idő alatt nem egyedül ő töltötte be az elnöki széket, hanem váltakozva, Mitritz Anasztáz és Schub János alapító taggal, Schub 1854-ben halt meg, Berlek 1855-ben.

1884-től fogva, elnöke az egyletnek dr. Horváth József, ki fáradhatatlan munkássággal és egész odaadással vezeti az egylet ügyeit.

Az egylet 3 havonként rendkívüli-közgyűlést szokott tartani, melyen bejelentetnek az elnökség által időközben elintéztet ügyek jóváhagyás végett. Ezekon kívül van minden héten egy összejövetel, melyen kisebb ügyek beszélgetnek meg, melynek azonban czéjja az, hogy a tagok között a magyaryelv ápoltságát és, hogy az összejövetel meg ne szűnjék, mivel e nagy városban a tagok nagyon elvannak szórva és másképp alig találkozhatnak. Ezen összejöveleteken felolvasások is tartatnak.

Folyó év febr. 19-én rendkívüli közgyűlésre hívta össze a tagokat az elnökség, melyen elnök Gróf Andrássy Gyula halálát megható beszéd kíséretében jelenti be. A gyűlés felállással fejezi ki részvétét. Elnök tudatja egyszers-mint, hogy a nagy halott koporsójára koszorút tétetett. Gróf Andrássy Gyula 1876 óta a berlini magyar-egyesület tiszteletbeli tagja volt. A gyűlés, a megboldogult tiszteletbeli tag iránti részvét következtében tíz percig fel-függesztetett.

Ennek eltelte után felhívja elnök a gyűlést, hogy az alapszabályok értelmében tétessenek meg a jövő tiszt-ujjításra a candidatiok. Az alapszabályok egyik pontja ugyanis azt rendeli, hogy minden év április elején, tisztújító közgyűlés tartassék és legalább 4 héttel az előtt a candidatio megtörténjék. Ennek megtétele után el határoztatik, hogy a berlini magyar ifjúság febr. 25-ére tervezett mulatsága gróf. Andrássy Gyula halála miatt el-marad.

Folyó év márczius 2-án a berlini magyar-egyesület egy hangversennyel egybekötött fesztelen társas estélyt rendezett, mely igen jól sikerült és a következőleg folyt le az Unter den Lindenen a „Kaiser Hallen“ termeiben:

A magyar király arczképével és magyar nemzeti színű lobogókkal feldisztatott teremben pont 9 órakor meg-zendült a Rákóczy-induló a Vörös Miska zenekara által előadva. Ennek elhangzása után, elnök üdvözli a szép számmal egybegyűlt vendégeket és kezdetét veszi a hang-verseny.

Az első számot Halmay Mór zongoraművész töl-tötte be, ki ügyes plasztikával adta elő Székely Imrének „magyar-lántáziák“ című szerzeményét.

Ezután Berger kisasszony (Charlottenburgból) gyö-nyörködtette kellemes hangjával és magyar népdalok énekletésével a közönséget. Zongorán kísérte Halmay Mór.

Legnagyobb tetszésben és elismerésben részesült Berény hegedűművész, ki saját, újonnan componált „ma-gyar-népdalait“ adta elő. A 19 éves művész már bejárta

Európa nevezetesebb helyeit és Párizsban kitüntetését is nyert.

Ezt követte Stern kisasszony éneke, ki Schubert „Erlkönig“-jéből énekelt egy részletet igen szépen, zongorán kísérte Halmay.

Weiss Arthur cello-soloja nagy ügyességéről adott tanubizonyoságot, Chopin egy valzerjét játszotta.

Erre következett Csillag kisasszony, elsőrangú opera énekesnő éneke. Wagner „Tannhäuser“ című operájá-ból adván elő egy részletet igen csinosan.

Végül Mayenreis ur magyar népdalokat énekelt német szöveggel, zongorán kísérte Halmay.

Szükségtelen talán említenem, hogy a szereplők mindnyájan nagy tapsokban részesültek. Mivel a pro-gramm így is hosszú volt, bár két szám kimaradt, (Ernst opra énekes éneke, Weiss és Berény duettje), ismétlések nem voltak, csak Csillag kisasszony részéről, mert a kö-zönség tapsa nem akart szűnni. A szép programot Vörös Miska barna legényei zárták be a Hunyadi-indulóval mely alatt a közönség az asztalokat elhagyva, a nagy teremről felvezető lépcsőn, a második emelet termébe vonult, hogy ezt a markos kelnekek kitakaritva ismét átadják a közönség inkább fiatalabb tagjainak. Ez a fél óráig tartó szünet erősen nyugtalanította a tánczolni vágyókat, a csárdást óhajtó fiatalok méltatlankodtak, mert a trinkeld nem sarkalta kellőleg a kelnekeket az asztalok kiszállításában.

Végre, valahára jelenti egyik rendező: (nagyobb részök egyetemi hallgató volt). A terem újja született, a cigányok fegyverben a csárdásra, tessenek lesétálni!

„Felkötöm a sarkantyumat“ kezdetű csárdással kezdették meg a zenészek az estély vigabbik részét, oly ropogósan huzván a 12 purdú a csárdást, akár csak Gyuricza, Enyeden képzeltem magam a theol. dalkar hangversenyén, azon különbséggel, hogy itt alig 10 pár járta a csárdást a nagy publikum és terem daczára. egy-szerűen azon okból, hogy többen nem tudták. Akadt egy-egy olyan is, ki ugyan nem tudta, de a lelkesültségtől elragadtatva felállott a csárdásra és nagyon ügyesen járta a magyar csárdást polka lépésekben. Annál többen járták a valcert, mely alatt sokak arczán látszott meg, a tyuk-szemet kellemetlenül érintett ütés. Az első és utolsó négyest 26 pár járta, nem úgy járták mint nálunk és nem sokan tudják. Az ugynevezett polones helyettesíti a négyest.

Vig kedély uralkodott az estélyen, a csárdások alatt egy-egy „csuhaj“ is el-el röpött valamelyik hevesebb magyar ajkairól, a közönség német részének bámulatára. A mulatság reggel ért végett 5 órakor, a mikor a cigányok még egyszer a Rákóczy indulót húzták el.

Lőrincz János,
ref. papjelölt.

IRODALOM.

— „Teremtésünk igazán magyar műipar!“ Ezen a címen Hészka József, a „Magyar diszitó styl“ szerzője értékes füzetet bocsátott ki. A kis mű 34 lapra terjed s mintegy 50 drb magyar

stylű tárgy, részben színes, igen érdekes rajzával van ellátva, melyekhez a szöveg nem magyarázat gyanánt van írva az illusztrációs kiadások sablonja szerint, hanem önmagukra beszélő és magyarázó képei azok a nép őseredetiségéhez vezető nemzeti szellem kinyoma-tának építészetnél, díszítéseknel himzéseknel stb. Az éleken és úgyve-lal irt füzet erőlyes hangon szállal fel a nemzeti geniusz érvénye-se mellett, a melyet eddig a műipar következetesen figyelmen-kívül hagyott. Ezt a nemzeti geniuszt, mely már az Ural tövéen tel esen megalakult, történeti útjában végig vezető szerző a mai napokig-midőn arra a tapasztalatra jut, hogy az iparművészet minden ágában el van az mellőzve. Ez a történeti dedukció kétségkívül legérdeke-sebb része a füzetnek s ebből önkényt következnek azok a konkl-ziók is, melyek a kéz alatt lévő mű megírására késztették a jeles szerzőt. A művet díszes rajzmellékleteivel a sepsiszentgyörgyi Jó-kai-nyomda állította és adja ki, hol 60 krért megszerezhető. A ha-zafias szellemben s főleg a székely diszitó motívumok felhasználásá-val irt eme szép művet nagyon óhajtanók minél szélesebb körben elterjedve látni.

VEGYES HIREK.

— Kormányválságról szólnak a lapok és magán tudósítások. Tisza Kálmán miniszterelnök, ki 15 éve viseli magas méltóságát és miniszter-társai között, a honosítási törvény módosítása tárgyában komoly nézet eltérés merült fel, minek folytán valószínűleg új kabinet fog alakulni. Előbb gróf Csákyt, most gróf Szapáry Gyulát jelzik az új miniszterium elnökének s egyszersmint belügy-miniszternek. Gróf Teleky Géza a földművelési tárczát venné át. A válság miatt a képviselőház oly nyugtalanságban volt, hogy a honvédségi tör-vény tárgyalását hétfőre halasztották. Ő Felsője rövid idő alatt határozni fog ez ügyben.

— Márczius 15. A Bethlen-főiskola ifjúsága egye-sülve a 48-as hadastyan egylettel elhatározta, hogy folyó hó 15-én délután 3 órakor nemzeti ünnepelet rendez 1848. márcz. 15-nek, a magyar szabadság eme virágvasárnap-jának emlékére, melyről jó magyar ember el nem marad-hat. Programm. I. A szabadban. 1. Körmenet a tüzöltő és collegiumi zenekarok indulói mellett. Kiindul az új városház előtti térről. hová visszatérve. 2. Az iparos ifju-ság férfi dalkara alkalmi éneket ad elő. 3. „Talpra magyar“ szavalja Nagy Károly ur. 4. Enek, előadja a tan. képezde dalkara. II. A régi városháza nagy termében. 1. Enek, előadja az ip. ifj. vegyes dalkara. 2. Szavalt, előadja Végh Árpád ur. 3. Enek, előadja a városi dalkör. 4. Alkalmi beszédet tart Szabó Jenő. 5. Csatadal, előadja a theol. dalkar. 6. Szavalt, előadja Baczó Mózes ur. 7. Rákóczy induló, előadja a cigány zenekar.

— Felhívás a közönséghez. A nagyenyedi róm. kath. egyházat, mely városunk hat százados fennállása óta a sors annyi változásain s oly sok sulyos csapásain ment keresztül, újabban — anyagi helyzetéhez mérten — nagy vesztésig érte. Három harangja, melyekkel annyi vihart, veszedelmet kellett jelezni, s melyekkel ama néhány öröm napon át, mit a Mindenható kegyelme örünk engedett, lelünk örömeivel hivhattuk össze sokféle képpen meglato-gatott hiveink kised seregét, teljesen használatlanlává vált, ugyanannyira, hogy mind a háromnak újja újtéséről kell gondoskod-nunk. Egyházközségünk vagyona oly csekély, hogy csak a legnyomo-ruságosabb ellátást képes adni a helyettes plebánosnak és kántorá-

Szentkirályt elhelyezve lévő táborrész gyűlt össze koráb-ban és sorakozott a Maros jegén — ugy a hogy tudott — miután a megjelölt gyűlt helyhez e volt legközelebb. Miután jelentették a vezérnek, hogy a tábor nagy-része együtt van, Axenti (magas pej lován) a tábor előtt megjelent; az Enyed végében történeteket röviden előadta, aztán a tábor megeskette, hogy a városba minden áron be fog menni.)

Jellemző Axenti tábor a M. Lapád községben el-helyezve lévő szárnyának eljárása. Ez a táborosárny m. e. 2—3 ezer ember, mely egy állítólag Balázsfalva vidékéről való, katonaviselt ember parancsnoksága alatt állott, — a fővezértől vett parancs következtében, éjfél-kor M. Lapádról szintén megindult Csombordra felé. Mire Bagó községéhez értek Enyed már égett. A becsületes vezető látva, hogy Enyed ég, mindjárt értette miért vannak ő és a parancsnoksága alatt álló embrei Csombordra rendelve. Megállította őket. Pár szóval előadta, hogy minő munka vár reájok, ha tovább mennek. Aztán kijelentette hogy ő nem megy tovább, mert szíve és lelke nem engedik, hogy ilyen gyalázatos munkában részt vegyen; kinek tetszik mondá menjen, nem ellenzi, de ő vissza-tér Lapádra.

És a becsületes ember s vele együtt a többiek mindannyian megfordultak, visszatértek állomás helyükre s Enyed felulása véres munkájában nem vettek részt.)

Nagy kár, hogy a valóban humanus ember nevét nem jegyezhetem ide azért, mert ki nekem eme meg-

*) Axenti prefekt eme napokban rendszeren 3 lovas kocsin mozgott mint maga mondja azért, mert egyik lába horzsolás, vagy marjulás miatt fájt.

*) Lásd! „Nagyenyed és vidékének veszedelme 1848—49-ben“ 157. lap.

*) László József enyedi birtokos közlése alapján, ki édes atyjával az akkori m. lapádi ref. pappal honn rekedt; eme dolog felől biztos tudomással bírt s azt a becsületes kissé hajlott koru vezető személyesen jól ősmerte, mert a ref. papi lakban volt a szállása, napok folytán velök lakott, velök kosztozott. Ezen ember nem engedte, hogy nevezett L. Józsefnek és édes atyjának az olahok-tól bántódásuk legyen.

ható esetet elbeszélte maga sem tudta őt megnevezni. A név 41 év folytán emlékezete világában elmosódott.

Axenti tehát megeskette embereit, hogy Enyedre minden áron bemennek. Nemcsak utasította őket s nem-csak parancsolta nekik, hogy ezt tegyék, hanem hogy tenni fogják arra esküvel is kötelezte.

Sajátságos és egész lényét jellemző eljárása volt ez Axentinek.

Valami akadályt látott, mely őt Enyed elpusztítására vonatkozó kedvező terve keresztül vitelében esetleg meggátolhatja. Magának Enyednek ellentállásától nem tarthatott, hisz ez a város a közvetlen közelben lévő két oláh tábornak annyira körmei között volt, hogy komoly ellenszagnálástól, ez oldalról bizonyára ne félhetett.

Világos, hogy más akadályokra gondolt.

Kettő lehetett ilyen lelki szemei előtt egyik, hogy emberei lelkekben az elaltatott jobb érzület az utolsó órában felébredhet s Enyed végén az engedelmséget felmondják; egy oly nagy mérvű rombolás gyalázatos munkájába nem mennek bele. Becsületére válik Axenti seregeinek, hogy vezére ennek lehetőségét róla feltette. Fel is tette. Az oláh pórnp nem volt rossz akkor és ma sem ilyen, de lelkiösmeretlen vezetői által félre-vezetve, a magyar nemzet ellen folytatandó irtó polgár-háborura volt bűnösön felbujtatva.

A másik, a valószínűbb és komolyabb akadályt pedig Prodánban látta.

Világos dolog, hogy Prodán utóbb nem volt barátja azon törekvésnek, melynek Axenti vala a főhőse, mely arra irányult, hogy Enyed minden áron felulassék, magyar ajku lakossága, 4000, fegyvertelen, ártatlan ember legyilkoltassék. Ahhoz is alig férhet kétség, miként Prodán rá határozta magát, hogy Axenti seregét Enyedre nem bocsátja be az enyediéknél telti több rendbeli erre vonatkozó ígéretétől eltekintve már csak azért sem, mert a Maros jobb partján fekvő egész terület és így Enyed is, a Nagyszébenben székelő generál komandó intézke-dése folytán a Prodán táborparancsnoksága alatt állott.

Axentinek tehát, ki a Maros bal partján fekvő vidékek-nek volt táborparancsnoka, Enyeden semmi keresete nem vala. Midőn tehát ennek daczára seregével Enyedre akart betolakodni, Prodán hatáskörébe vágott, mely eljárás ezen embert, ha benne csak egy mákszemnyi önérzet lakozott, méltán bánthatta és bántotta is.

Azt hogy Enyed Prodán parancsnoksága alatt állott, miután azon területen feküdt, mely az ő igazgatása alá volt adva, maga Axenti is elösmerte.

Komoly meggyőződés, hogy Prodán, ha csak tőle függ vala, Axenti táborát jan. 8-án Enyedre nem bocsátotta volna be. Hisz a Szentkirály-utca végén el-helyezett őrcsapata, mint megelőzőleg láttuk, az Axenti táborra egyik előcsapatát onnan fegyverrel vissza is üzte s Felenyedről egy erős fegyveres csapatot vont be Enyedre, hogy ez minden perczen rendelkezésére álljon s ha a szükség parancsolja erőszakra fegyveres ellentállással válaszolhasson. Aztán meg Nagyenyed kinos vergődése láttára, a viharzó szenvedélyek által elaltatott jó és nemes eljárás iránti érzék miatt ne ébredhetett volna fel ő benne az emberben s főleg a papban is, legalább egy időre, miként nemzete fia közül némelyek lelkeben, a válságos órákban felébredt?

Január 8-án azonban ezt már nem tehetette meg. A parancsnoksága alatt álló tábor ekkor már nem függött tőle. Annnyira teljességgel nem, hogy szavára, Axenti seregeinek Enyed kapujából visszaüzésére komolyan vál-lalkozzék.

Prodán ellen az utolsó órákban, saját táborában komoly izgatás indult folyamatba. Ezen körülményben leli magyarázatát az a sok tanácskozás, melyek január 8-án estefelé Prodán szállásán folytak Enyeden. Ez ma-gyarázza meg, hogy Bálint Simon, a nagy tekintélyű esperes is, daczára a karácson ünnepeknél, Verespatakról Enyed vidékére lefáradott, mi bizonyára nem azért tör-tént, hogy Prodánra olyan értelmű nyomást gyakoroljon, mely Enyed megvédésére irányul. Bálint esperes nem

nak, kik —
ból, némi d
legnagyobb k
terén. E csek
tehát harangj
igénybe venn
számánál s f
éppen nem el
a végül, hogy
galmából a m
hogysan ne le
gyakorló köz
jó indulattal
jótékonyágát,
figyelmét ism
neveben arra,
szegénységünk
tassanak. Keg
föggondnok a
könyvébe fogu
katholikus egy
tartott gyűlése
Török Bertala
Alajos, m. kir.
— A c
répa termelés
szíves tisztelet
órákor a várm
tárgyát a term
1890. márcziu
— So
városi alvin
a héten az
ban a felhív
közül besoro
4; az alvin
megjelent 3
67, a póttá
364 állításk
jutsáékba 40
— No
honvédlaktar
mények köz
lobott; de
kivéve, min
— A B
a régi városbá
I. szakasz. 1.
2. „Spanyol tá
Katinka k. a.
tici téma“ oz.
rán kiséri Eek
„Örült pástorj
zongorán kísér
áldás“, a „Hug
theol. dalkar é
Mozart VI. von
Dr. Farnos De
Ottó (viola 2).
tel éneklük: K
Jenő ur. 4. E
zenekisérettel é
verseny ábránd
6. „Csatadal“.

ilyen ember
iskolához tar
Ez mag
levettségét,
észrevehető
szövényeket
kezeiből az
lyekkel Enye
gultathatta a
nek, Enyede
nak ajkaira,
jellemző szav
Aztán e
való, kik ren
rozásokra s
túlvitelük me
erővel birna
kik a nehé
kiket bár me
doljuk ezekhe
ber egy telje
felbujtatott,
melynek épen
testvérei ellen
Hogy P
ellenes nyol
tudomással b
az ő tudta n
hogy Prodán
magát s Eny
molyabb s e
ijedjenek s
Ezen o
a Maros jegé
Ezek n
eljárás lett v
Axenti

nak, kik — ha más téren való tevékenységük jutalmául más al-
ból, némi díjazást nem szerezhetnének, — egyházközségünk a
legnagyobb kellemelenségeknek lehetne kitéve az egyházi szolgálat
terén. E csekélyke vagyon kis jövedelméből mit sem fordíthatunk
tehát harangjaink ujja öntésére s így hiveink áldozatkészségét kell
igénybe vennünk. De ez áldozatkészség — a hivek csekély
számánál s főleg a többség szűkös anyagi helyzeténél fogva —
éppen nem elegendő, s bár minden lehető megtettünk s megteszünk
a végtől, hogy kivessük sokféle módon igénybe vett hiveink buz-
galmából a megfelelő részt, — az eredmény sokkal csekélyebb,
hogysem ne lennénk kénytelenek a jótékonyt az igaz kegyeletről
gyakorló közönséghez különösen a Nagyenyed város iránt nemes
jó indulattal viseltető felebarátainkhoz fordulni, kiknek áldásos
jótékonyt, a vallás nagy jelentőségét eszméi iránt való kiváló
figyelmét ismerve, bizalommal kérhetjük fel a keresztényi szeretet
neveben arra, miszerint méltányolva törekvésünket, s figyelemmel
szegénységünkre, kegyes adományával bennünket támogatni méltóz-
tassanak. Kegyes adományokat, bármilyen csekély összeget, Török Bertalan
főgondnok aához kérjük küldeni, melyet egyházközségünk arany
könyvébe fogunk bejegyezni és nyugtáznunk. A nagyenyedi róm.
katholikus egyházközségnek Nagyenyeden, 1890. évi február hó 9-én
tartott gyűléséből. Dely Ödön, minorita r. házfőnök, h. plebánus.
Török Bertalan, Alsófehérmegye főjegyzője, e. k. főgondnok Schopf
Alajos, m. kir. p. ü. ig. fogalmazó, e. k. jegyző.

— A cukorrépa termelők szíves figyelmébe A cukor-
répa termeléssel foglalkozó s az iránta érdeklődő t. gazdátársakat
szíves tisztelettel meghívom a Nagyenyeden, e hó 13-án d. e. 10
órákor a vármegyeház nagytermében tartandó értekezletre, melynek
tárgyát a termelés ügyeinek megvitatása fogja képezni. Nagyenyed,
1890. március 3. Br. Kemény Kálmán.

— Sorozási eredmények. Megyénkben a vizakna
városi, alvinczi és kisenyedi sorozójárásokban folyt le a
a héten az ideai fősorozás. A Vizakna város sorozó járás-
ban a felhívott 78 állításkötelesből megjelent 55 egyén
közül besoroztatott az ujonczjutalékba 10, a póttartalékba
4; az alvinczi sorozó járásában a 480 állításkötelesből
megjelent 394 egyén közül besoroztatott az ujonczjutalékba
67, a póttartalékba 12; a kisenyedi sorozójárásban a
364 állításköteles közül megjelent 290 egyénből az ujoncz-
jutalékba 40, a póttartalékban 12.

— Nona létezését hirdették a lapok minálunk. A
honvédlaktanyában több honvéd kapott influenzás körül-
mények között fültömrigylobott, nyakdaganatot és here-
lobott; de „noná“-nak hirtelen sínes. A betegek, egyet
kivéve, mind jobban vannak.

— A Bethlen-főiskola theol. dalkara által folyó hó 23-á
a régi városába nagy termében rendezendő hangverseny műsora
I. szakasz. 1. „Török borsdal“, Mendelssohntól, énekl. a theol. dalkar.
2. „Spanyol táncok“, Meszkovszki M-tól, zongorán előadják: Füzin
Katinka k. a. 3. „Vásárjelenet“, a „Porti-
ci Lema“ ex. operából, Aubertől, énekl. a gym. vegyeskar, zongor-
rán kíséri Eckstein Lajos. 4. Szaval: Szentjánosi Kornélia k. a. 5.
„Órült pásztor“, ballada Borsai Samutól. Énekl. Cimer Laura k. a.
zongorán kíséri Sikorski Matild k. a. 6. „Összeesküvés és fegyver-
áldás“, a „Hugenották“-ból, Meeyerbertől; zenekísérettel énekl. a
theol. dalkar és a gym. vegyeskar néhány tagja. II. szakasz. 1.
Mozart VI. vonos-ötös, G-moll. Előadják: Veinrich Frigyes (viol. I.)
Dr. Farnos Dező (viol. 2.), Dr. Farnos Árpád (viola 1), László
Ottó (viola 2), Borsai Samu (cello) urak. 2. Népdalok. Zenekísérettel
énekl. Kiss Sarolta k. a. és Kiss Béla ur. 3. Szaval: Szabó
Jenő ur. 4. „Éjjeli orjárat“, a „Két fősrény“ ex. operából. Greitől.
zenekísérettel énekl. a theol. dalkar. 5. „Szerelm tavasza“, hang-
verseny ábránd Umlauf F. K-től; eithérán előadja Schön Adolf ur.
6. „Csatadal“, induló Hubertől; énekl. a theol. dalkar.

ilyen ember volt. Ő az Axenti iskolájában nőtt fel; ezen
iskolához tartozott.

Ez magyarázza meg Prodnán szokatlan komorságát
leverttségét, mely január 7-én és 8-án rajta feltűnően
észrevehető volt. Az ő ellene folytatva indult csel-
szövényeket látva — és látva, hogy a tulzók ezen ember
kezeiből az utolsó órákban az eszközöket kifacsarják, me-
lyekkel Enyedet Axenti ellenében megvédelmezhetné, szol-
galtathatta az okot, mely egyik legmegbízottabb emberé-
nek, Enyeden házigazdájának, a becsületes Krisán Mikló-
nak ajkaira, január 8-án a fájdalommal felsohajtás eme
jellemző szavait adá: „Bár ne születtem volna!“

Aztán meg Prodnán nem volt azon emberek közül
való, kik rendkívüli viszonyok között rendkívüli elhatá-
rozásokra s azok keresztül vitelére, vagy legalább keresz-
tülvitelük megkísérlésére elégséges bátorsággal és erkölcsi
erővel bírnak; ellenkezőleg azok tömegéhez tartozott
kik a nehézségek sulya alatt azonnal összerokadnak;
kiket bár mely áramlat elragad és visz magával. Gond-
oljuk ezekhez még azt is, hogy ez a szerencsétlen em-
ber egy teljesen fegyelmetlen, a magyar nemzet ellen
felbujtatott, zsákmányra áhító néphadnak volt vezére,
melynek éppen semmi kedve abhoz, hogy Enyedért, oláh,
testvérei ellen fegyveres küzdelemben bocsátkozzék.

Hogy Prodnánra, saját emberei közül többen Enyed
ellenes nyomást gyakorolnak, arról Axenti kétségkívül
tudomással bírt. Nem indult és nem folyt ez a dolog
az ő tudta nélkül. De azt már bizonyosan nem tudta,
hogy Prodnán a válságos órákban nem embereli-e meg
magát s Enyed végén nem fejt-e ki vele szemben komo-
molyabb ellenszöveget, minek láttára emberei újra meg-
ijedjenek s szögyenletesen újra megszaladjanak?

Ezen okok tették szükségessé, hogy Axenti seregét
a Maros jegén Enyed ellen megsekkesse.

Ezek nélkül az egész eljárás egy komédiához illő
eljárás lett volna.

Axenti pedig akkor teljességgel nem komédiázott.

— Gyászhr. Miháldi báró Splény Ödön, mint
fia, és neje, Miháldi báró Splény Árpád és Miháldi báró
Splény Margit mint unokái, valamint ez utóbbi férje
Ljubinkovics Sándor és gyermekei Paula, Martha, úgy
a magok mint a kiterjedt rokonság nevében fájdalomtelt
szívvél tudatják, hogy a felejthetetlen anya, szeretett
nagyanya, dédanya és rokon született Miháldi báró
Splény Paulina, folyó év márcz. hó 5-én, éltének 73 dik
évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után az
Urban elnyugodott. A boldogultnak hült tetemei f. év és
hó 7-én déli 12 órákor tétettek Pánádon saját kívánsága
szerint a „felső kertben“ örök nyugalomra Béke lengjen
Poraira felett!

— „Alföldi és délmagyarországi általános
kiállítás“ rendeznek az aradi és temesvári kereskedelmi
és iparkamarák területére kiterjedőleg Aradon a f. év
augusztus 1-jétől október 15-ig. Ehhez képest a kiállítás-
ban Arad, Temesvár, Versecz, és Pancsova városok,
Arad, Békés, Csanád, Hunyad, Krassó Szörény, Temes és
Torontál vármegyék gazdasága, ipara, bazi-ipara és kul-
turális fejlettsége lesz feltüntetve; gazdasági és ipari
munkagépekkel, szabadalmazott új találmányokkal s oly
cikkkel, melyek megismertetése kívánatos, bárhonnt
részt vehetni. A kiállítás védnökei Arad sz. kir. város és
Aradmegye törvényhatóságai; a bizottság ezeknek küldöt-
tein kívül az aradi kereskedelmi és iparkamara és az
aradi ipartestület képviselőiből áll. A kiállítás, mely iránt
a felöltelt vidéken máris igen élénk érdeklődés nyilvánul
a Marospart és a Kiskörut között lévő parkban s ahhoz
csatlakozó füves területeken külön és czölrá emelendő
épületekben lesz elhelyezve. Ez épületekben már javában
dolgoznak s azok igen csinos képet fognak nyújtani egy
külöleg, mint tartalmilag, mert hasznák e délkeleti részén
az ipar igen sok ága nagy fejlettségnek örvend s bátran
kiállja a versenyt, míg a háziipar terén igazán sok szépet
és érdekest mutathat fel. A kiállítással kapcsolatban több-
féle kongressus, gyűlés és ünnepély tervezetik; így ezzel
egy időben lesz Aradon az ipartestület országos gyűlése
a kereskedő ifjak orsz. kongressusa s október 6-ikán az
aradi 13 vértanu emlékszóbrának leleplezése. Lesznek
időleges állat, gyümölcs-, szőlő- és virágkiállítások, vala-
mint méhészgyűlés. A kiállítási bizottság — Fábiny
László főispán, Salacz Gyula kir. tanácsos aradi polgár-
mester, Ormos Péter kir. tanácsos nyugalmazott alispán,
elnöke ifj. Kristory János ipartestületi elnök, titkár E.
Illés László lapszerkesztő s ipartestületi titkár — mindent
elkötvet, hogy a kiállítás híven és méltóan mutassa be
Délmagyarország s az Alföld marosvidéki részének pro-
dukezióját és nem szenved kétséget, hogy igyekezete
sikert ér el s Aradot az idén a zóna segélyével az ország
minden részéből sokan fogják felkeresni, mit e rövid idő
alatt nagy arányokban fejlődött hazafias szép város meg
is érdemel.

— Az 1890. február 8-án rendezett ifjusági bála
utólagosan feltűzött szíveskedett 2 frtot b. Kemény
György ur Lándorról s így a tiszta jövedelem 108 frt

Mintán a Maros jegén felállított oláh tábor, vezére
felhívására, esküvel is elkötelezte magát, hogy Enyedre
minden áron bemegy, annak sorain végig hangzott eme
felkiáltás: „Damnye azsute!“ (Ur Isten segits!)¹⁰⁾, ezután
a neki vadult nagy ember tömeg, többnyire papok és
iskolamesterekből kikerült tribunjai vezetősök mellett,
megindult Enyed ellen.

Axenti nem jött velök. Ő főhadai szállásán maradt
Csombordon. — Mosta kezeit, mint Pilátus tette volt
egykoron.

Mint a megmaradt és fájait szétrombolt folyam
szennyes árja gyorsan hömpölyög előre, úgy rohant eme
beláthatatlan ember tömeg Csombord felől, éjjeli időben,
a vezér hamis ígérete által elámitott és megnyugtató
szerencsétlen város ellen.

Mintán a Szentkirály utca a végéhez ért, a sereg
itt két részre vált. Az egyik és pedig a tulnyomó nagy
rész, a tábor zöme az utról letért jobbra és a „Várad
kert“ háta megett, hol jelenleg a vasuti indóház áll, —
észak irányba, lehetőleg zaj nélkül haladva az „alsó ma-
lom“ körül omlott a városba s ez oldalról támadott¹¹⁾
A másik rész a Szentkirály-utczán, szintén zaj nélkül
nyomult előre. Prodnán őrcsapata, Axenti egész táborát
látván közeledni, őrhelyét ott hagyta. Eltűnt, de
hová tűnt? tudni nem lehet. Valószínű, hogy az ár
magával ragadta. A támadók a zajt, lármát ekkor még
annyira kerülték, hogy pl. a Szentkirály-utca végén lakó
oláhok is csak a roppant keményre fagyott hónap szo-
katlan ropogásáról vették észre, miszerint az utczán egy
jelentékeny ember tömeg vonul a város belseje felé.

Mikor a támadók zöme az Alsözegnek¹²⁾ északi
¹⁰⁾ Az erdélyi oláhok szokott fohásza, midőn valamely kemény
munkához készülnek.

¹¹⁾ Azt hogy az Axenti táborának zöme a „Várad kert“ háta
megett húzódott le és a középső malom környékén omlott a városba
és a tulajdonképeni roham a magyar-u. végén vette kezdetét, a Szt-
király-utca végén lakó öreg oláhok, mint szemtanúk, összhanguan
tanúsítják.

¹²⁾ Enyed északi irányban fekvő részét nevezik így.

97 krra szaporodott. Nagyenyed, 1890. márczius 8-án
Molnar Lőrincz pénztárnok.

— Nyilvános nyugtázás. A „szárazvámvolgyi
olvasókör“ által f. é. január 25-én rendezett táncvigalom
alkalmával részint felülfizettek, részint utólagosan a ne-
mes czölrá adományoztak: Fikker János (Hari) 3 frtot,
Baptalus Sámuel, Bitay Endre, Csiky Elek, Egy valaki
Gécsy Béla (Herepe), Krisán Artémia, Z. Zeyk Endre
1—1 frtot, Kocz Albert (Forró), Kovács Pál (Sulye),
N. N., Sámuel Kelemen 50—50 krt. Mit is olvasókörünk
nevében hálás köszönet nyilvánításom mellett vagyok
szerecsés nyugtázni. Marosszentbenedek, 1890. márcz.
5-én. Gvidó Béla, pénztárnok.

SZERKESZTŐI IZENETEK.

M.-Csesztve, I. D. urnak. Nagyon megörvendeztetett becses
küldeménye. Nagyon le volnánk kötelezve, ha tovább folytatná ily
epizódokban oly gazdag honvéd életének leírását, mely nemesak
pillanatnyi élvét szerez az olvasóknak, hanem hiteles adatot nyujt
mindazoknak, kik az erdélyrészi szabadságharchoz részletes leírását
fogják eszközölni.

Verespatak. J. K. Érdekes cikkekét jövő számban adjuk. Bizony
többen is foglalkozhatnának állapotainkkal. Mert, ha mi nem moz-
gatjuk, idegen, vagy távollevő nem fog érdeklődni.

Berlin. L. J. urnak. 14 év előtt voltam Berlinben s különös
érdeklődésem tárgya volt a magyar egyetelműködése. Igen lekötözt,
ha általában a berlini magyarságról is közölné érdekes tapasztalatait.
Szíves üdvözzellett az ismerősöknek. T. B.

CSARNOK.

Pereczy ezredes.

Epizód 1849-ből.

A „Közérdekekben“ olvastam Danes ny. honvédör-
nagy közleményét, melyben az enyedi sebesülteknek
1849 ik évben Tordára való szállítása alkalmával meg-
emlékezett Pereczy ezredesről is, kérem a t. szerkesztősé-
get az alábbi közleményt felvenni. Talán azon 62 egyénből
még lesz vagy egy életbe, kiket 1849. január 10-én a
marosújvári sőspajtából az oláh tábor körmei közül meg-
mentett Pereczy, akkor, mint lovassági százados s így
érdekelni fogja e megemlékezés.

A II. honvéd-zászlóalj az időben Tordán tartóz-
kodott. Ezen zászlóalj kiegészítésül be volt osztva a 32.
zászlóalj első százada, mely 1849. január 9-én parancsot
kapott, hogy lovassági kapitány, Pereczy vezetésével
Gerendre induljon s onnan a buszárók lovai számára
zabot, fészónát szállíttassanak Tordára. A kis csapat a vett
parancs után el is indult. A csapat állott 200 honvédből;
és két tisztből, ugymint Szentpéteri János hadnagyból
és Imecs Domokos főhadnagyból, ki a századot vezényelte;
továbbá Pereczy kapitány, egy hadnagy és 60 Kress
Chevauxleger legénységéből álló lovasság. Alig mentünk
át az Aranyos fedett hidján, szembe találjuk az enyedi
menekülteket, kik szemrehányólag nyilatkoztak, hogy

irányban fekvő részéhez érkezett, egy a „középső malom“
szomszédságában fekvő épületnek tüzet adott.

E volt az első gyulás.

Ezután kezdetét vette, ugyancsak e város részben
a lövöldözés, az ablakok, kapuk betörése, a rablás, az
ordítózás; a megtámadottak rémes sikoltozásai, jajveszé-
kelései, szóval egy olyan pokoli látma, melynek hallat-
tára az ember testében a vér megfagyott.

Kezdetét vette egy oly rombolás, vérengzés, mely-
hez hasonló, a tatár dúlások ideje óta hazánkban, a za-
latnait kivéve, nem fordult elő.

Az alszögbeli gyulást azonnal követte egy más a
Szentkirály, ezt a jelenleg Grünfeldttele és a mostani Czi-
negefélelázak kigyulása a magyar-utczában¹³⁾

Ezek éjjeli 11 órákor történtek. A város belsejében
a veszélyt legkorábban azok vették észre, kik a minorita
rend zárdájában kerestek menedéket.

Az ott voltak közül még életben levő szemtanúk a
dolgot így adják elő:

Már az esti órákban anyian gyűltek össze a rezi-
denciába, hogy a lakszobákban szűken férték. A férfiak
közül tehát némelyek, felváltva, kint maradtak a zárt
folyosón. Itt mozogtak, társalogtak s a folyosó ablakain
figyeltek Csombord felé.

Kevéssel 11 óra előtt, az éj néma csendjében va-
lami sajátságos zaj volt hallható ez irányból. Nem volt
az sem lövöldözés sem kiabálás zaja, hanem valami más,
valami tompa szokatlan zaj.

Nyugtatták magukat, nyugtatták egymást, hogy a
csombordi oláh tábor tesz valami tábort mozgást; a város
területén nincs semmi baj. Aggodalmaikról a szobákban
lévőket nem is értesítették, nem akarrán a különben is
eléggé remegők lelkében ok nélkül újabb rémületet okozni.

Ez a szokatlan, ez a sajátságos zaj eltartott 10—15
percig.

¹³⁾ A város központjából északi irányban kiágazó utca
Enyednek ez a főutcaja.

(Folytatása következik.)

miért nem mentünk eddig Enyedre, a város lángba, a lakosok nagy része legyilkolva, ők is az erdőben jöve mentették meg életüket a gyilkosok elől. stb. Nem volt honvéd a ki meg ne lett volna induva, látva a szerencsétlen félig megfagyott, nagy részben intelligens menekülteket és halva a történeteket. A menekültek folytaták utjukat Tordára, a csapat szintén Gerend felé. Perecy utközben vett tudomást Imecs főhadnagytól az eljövők szerencsétlenségéről. Gerendre érve az előjáróságuk a zab és szén szállításra nézve az intézkedés megtételét. Gerenden a tisztek gróf Kemény József udvarába szállásolták el magukat, hol az udvari káplán igen szívesen látta el; vacsora után Perecy, Imecs főhadnagynak megrendelte, hogy a legénység reggel készen álljon, hogy hajnali 4 órakor indulhassanak, azután együtt megbeszéltek, miként fognak Marosújvárra vonulni, hogy az Enyedről visszajött oláh tábor meg legyjen. A két csoport a meghatározott időben meg is kezdte útját, viradatkor Kocsárdon volt. A kocsárdiak nagyon meg voltak lepve az retéméltek, hogy a kis csapat ott fog maradni védelmükre, azonban pár percnyi pihenés után a Maros egén a nagylaki bereknél át jöttünk, és pedig Perecy kapitány 30 lovassal, Imecs főhadnagy 100 honvéddel, a másik csapat pedig ugyanannyi létszámmal, Szentpéteri Sándor vezetése alatt, ki Piskinél később elesett a földvári országuton Marosújvár elé vonult. A mint a felsőújvári hágra kiért a Perecyi csapat, Felsőújvár felől szembe jött 6 nagylaki oláh, nagylaki birtokos Erzséyes bácsival. Mintán a Perecyi lovassal egy része sisakot viselt, az oláhok a kis csapatot Osztrák sereghoz tartozónak vélték. Siettek is Perecyi elé és az egyik oláh bemutatatta magát; mint egyház gondnok, de azért ő a szebeni parancsolatra társával Enyeden volt és a kit csak lehetett legyilkolták, a várost felgyújtották és az után kapandó parancsokat is hiven fogják teljesíteni. Míg az oláh beszélt, az alatt a gyalogság Perecyhez érkezett. A nagy ködben az oláhok nem tájékozhatták magukat, hogy miéle vegyes sereg előtt állanak. Perecyi emberei meg magyarázták az oláhok jelentését, ki a 6 ólchoz azonnal meglovette, Erzséyes bácsinak pedig mint régi nemesnek halálbüntetésnek megfelelő 25 botot ígért, a mi végre nem hajtott. Mintán vége volt az exekutionnak, a csapat Felsőújvárra érve nagy puskatűzelést hallott a sósapjátánál, mire a honvédek gyors léptekkel a sósapjátához rohantak és így az oláh tábor két tűz közé volt szorítva, melyet a nagy ködtől nem is vetek észre, hogy hátok mögött is csapat érkezik. A rohamra az oláhok vad futással, borzadalmas lármával a csongvai rétre kerültek, hol Perecyi és lovassal nagy tere volt lovassági szerepük érvényesítésére. Az oláhok nem is védekeztek, csak futottak eszeveszeten a csongvai szőlőbe, csak hogy sisakos lovas ne lássanak. Az alatt a sósapjátába talált 62 magyar foglyot, kiket az nap reggel akartak meglövetni az oláhok, felkísérték a községbe. A foglyok között volt Bodola Mihály's családja. Vitich, báró Apórád sógora és sok vidéki intelligens ember pokróczokba burkolva.

Mintán Perecyi és honvédek a tábort szűryel verték, Perecy és a tisztek Várad Antal pénztári ellenőrhöz mentek, kit Perecyi katonáson összehordott, miért nem használta fel befolyását, hogy a szegény magyar foglyokat megmentse; azután a pénztárt, mi 300 forintból állott, magához vette és nyugtáza.

Váradra ebédre hívta meg a tiszteket. Ebéd alatt beállt Dézsi Farkas őrmester, később kir. táblai bíró Marosvásárhelyt, jelenti, hogy az oláh tábor ismét gyülekezik, mire a tisztek az ebédet félbe hagyták, a Várad vendégszeretelméből a honvédeknek csebrekkel hordott bort Imecs főhadnagy elöntette, nehogy a legénység harcz képtelen legyen. A mint a menekülteket és 3 sebesülteket összegyűjtötték, meg indult a kis csapat Nagylak felé. Az oláh tábor látva a kis csapatot, utánuk indult és a Marosig kísérté. A nap lemenőben volt, mikor Kocsárdhoz értünk; meg sem álltunk Gerendig, hol, a tiszteket a káplán megvendégelte s a honvédek sem voltak borhiányában. Más nap reggel 22 fok hidegben az összegyűjtött zabot, szénát utnak indítottuk.

A félig megfagyott menekültek nem győzték köszönni a honvédeknek, különösen Perecynek megmentésüket, kik csak azután tudták meg a tisztektől, hogy csapatunk csak Gerendre volt kiküldve, az újvári kirándulás pedig Perecy szerencsés ötlete volt, ki bátorságával s a köd segítségével megmentett 62 halálra szánt magyar embert. Adjon az ég sok ily német magyar honvédet, mint Perecy ezredes volt.

Egy jelenvolt öreg honvéd.

KÖZGAZDASÁG.

Törvényjavaslat a bortermelés és a borkereskedés védelméről.

(Folytatás.)
5. §. A ki a 3. §. B. pontja szerinti mesterséges bort üzletszerűleg vagy forgalombahozatal céljából akar készíteni, tartozik ebbeli szándékát az iparhatóságnál bejelenteni és üzlethelyiségeit megjelölni. Az ipari-, egészségügyi és pénzügyi hatóságok közege ezen helyiségek-

ben bármikor megjelenhetnek és vizsgálatot tarthatnak. 6. §. A 3. §. B. és C. bekezdései szerinti italok az 1887. XLVII. t. cz. mellékletét képező árszabás 1-ső tételszáma szerinti járó borfogyasztási adó és az állami italmerési jövedékről szóló 1888. évi XXXV. t. cz. s az ennek végrehajtása tárgyában kiadott rendeletek intézkedései alá esnek. A zart városokban készített fentjelzett italok mennyiségének ellenőrzésére, valamint az ezek után az idézett törvényezikk értelmében járó fogyasztás adó megállapítására és beszedésére nézve a pénzügyminiszter rendeleti uton intézkedik. Horvát-Szlavon országokban az ily italok után kivételről borfogyasztási adó az 1880. LIV. t. cz. 6. §-a b) pontjának megfelelőleg a községi kiadások fedezésére fordíthatók.

7. §. A ki a jelen törvény 1., 2., 3., és 5. §§-ában foglalt rendelkezéseket megszegi — a mennyiben cselekménye a büntetőtörvények, vagy a közegészségügyről szóló törvény értelmében súlyosabb büntetés alá nem esik — kihágást követ el és az 1880. 37. t. cz.-ben és ennek alapján kiadott rendeletben megnevezett közigazgatóságok által, az ott megszabott eljárás szerint, 300 frtig, terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében — ha az utolsó büntetés kiállításától két év még nem múlt el — két hónapig terjedő elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és mindkét esetben, akkor, ha mesterséges bort gyártott bejelentés nélkül ezen felül még az ital elkobozásával is büntetendő. Másodszori visszaesés esetében pedig, ha az utolsó büntetés kiállításától 5 év még nem múlt el, az első visszaesésre megállapított elzáráson és pénzbüntetésen, illetőleg, ha a 3. §. B. pontja szerinti mesterséges bort gyártott bejelentés nélkül, az ital elkobozásán felül a borelárusításához, illetőleg a mesterséges bort készítéséhez való iparjog elvonható. Horvát-Szlavonországokban az eljáró hatóság illetékességére és az eljárásra nézve az ott érvényben lévő törvények és szabályok alkalmazandók.

8. §. Határozathozatal előtt a vádlott vizsgálatot követelhet az iránt, hogy a kérdéses bor mesterségesnek illetőleg a jelzett borvidékről vagy szőlőfajtából valónak tekintendő-e? Ez esetben az eljáró hatóság a kérdéses ital alkalmas mustját a földmivelés és kereskedelmi miniszter által a bálnal egyetértőleg rendelti uton megállapítandó állandó szakbizottsághoz küldi. E bizottság a bíróság által eléje terjesztett kérdésekben véleményt adni köteles. E szakértő bizottság megalakítása és eljárásának szabályozása iránt a földmivelési és kereskedelmi miniszter, illetőleg Horvát-Szlavonországra nézve a kereskedelmi miniszter a bálnal egyetértőleg rendelti uton fogintézkedni. A bizottság tagjai egyszer s mindenkorra szakértői esküt vagy ezt pótló ünnepélyes bizonylást tesznek.

9. §. A jelen törvény alapján kiszabott pénzbüntetés és az elkobzott ital esetleges eladási ára $\frac{1}{4}$ részben az országos közgazdasági alap, $\frac{1}{4}$ részben pedig azon község javára eszik, a melyben a kihágás elkövetetett.
10. §. A jelen törvényben érintett italoknak az egészségre ártalmas és veszélyes minőségére és hamisítására nézve fennálló törvények és szabályok a jelen törvény által nem érintettek.

11. §. A jelen törvény érvényes a magyar korona összes országaira nézve és végrehajtásával a pénzügyi a keresk., továbbá a belügyi és a földmivelésügyi miniszterek, Horvát-Szlavonországra nézve pedig a horvát-szlavon és dalmatörzsi bán bizatnak meg.

Meteorologiai adatok.

márczius 1-7 Nagyenyeden

NB. Az adatok sorrendje: l é g n y o m á s közepe mm ten-gerszínén, h ó m é r s é k közepe, maximuma és minimuma C° b o r u l a t (bt=borult, bs=borus, dt=derült, ds=derős) legnagyobb s z é l (E-K-D-N 1-10 fokkal) csapadék mm stb. Az egész hétről szóló sorozat zárjeles számai az előbbi hét közti kü-jömböset jelentik.

Szombat	58-2	-1-8	+2-4	-0-6	92	bt	E2	25	hó
Vasárnap	50-4	+0-2	+3-4	-0-2	6	bt	E3	50	hó
Hétfő	65-0	-4-9	+1-0	-10-0	83	bs	DK1	1-0	hózapór
Kedd	69-9	-7-3	-0-5	-11-0	79	bs	EN2	0-4	hó
Szerda	56-8	-6-7	-3-8	-11-5	90	bt	EN4	1-4	hó
Csütörtök	51-5	-2-2	+1-0	-11-0	92	bs	DN1	3-2	hó
Péntek	56-6	-3-2	+3-6	-15-0	82	ds	EN3	0-1	dér
Égész hétről	58	1	(-11-1)	-4-1	(+8-7)	87	(+10)	bs	13-6 (+12-6) hó.

A jövőben valószínű időjárás: egyelőre még hóra hajló fagyos.

Közi: Dr. F. D.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Rohseide ne Bastkleider fl. 10-50 p. Roben
und Bessere Qualitäten versendet porto- und zollfrei das Fabrik-Depot G. Henneber (K. u. K. Hoflieferant.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. (6)

6431/1889
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által a kisbirtokosok országos földhitelintézetének Sebesi Györgyné Szilágyi Cecília elleni végrehajtási ügyében, végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 27 frt 61 kr. tökélettel és ebből 8 frt 65 kr. után 1888. május 13-tól és 18 frt 78 kr. után 1888. okt. 7-től járó 6% kamatai, 1% bírság fejében 19 kr. hátralék 57 kr. s végre 4 frt 50 kr. végrehajtási már megállapított valamint jelenlegi 8 frt 50 kr. és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Sebesi Györgyné Szilágyi Cecília által a nagy-

laki 228 számú tjkben A+ 1-4. rendszám alatt foglalt ingatlanaira 1189 frtban megállapított kikiáltási árban elrendeltet.
Az árverés 1890-ik évi április 9-ik napján délelőtt 9 órakor Nagylak községe házáni fog megtartatni.
Arverezni szándékozók végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy óvadék képes értékpapírban letenni.
Vevő köteles a vételárat az árverés jogerőre válta után 2 egyenlő részben, 30 és 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál letétni.
A bálnapénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.
Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Nagylak község előjáróságánál tekinthetők meg.
A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság
Nagyenyed, 1889. okt. 25-én
(1-1) Vinczenti, kir. aljárásbíró.

Répatermelők figyelmébe!

KÜHNE E.

GAZDASÁGI GÉPGYÁRA
Gyár: Főraktár:
MOSONBAN. BUDAPEST,
(Alakult 1855.) VI. váci-körút 21.

ajánlja egy és kétvasu ekéit, Laacke-féle hírneves rét- és szántóföld boronáit, Turcsányi-féle szab. kéregtörőt.

"HUNGARIA-DRILL"

a legjobb elismert sorvető gépeit.
Répatermelők számára könnyű olcsó sorvető-gépeit, kitűnő jó répavető-gépeit, (különlegesség), ugyszint mindenmü kapáló és mivelő eszközeit. (4-6)

Szám 6133/889.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által a nagyenyedi kiegészítő-takarékpénztárnak Járjai Ferenc hagyaték elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 250 frt tökélettel és az eredeti 500 frtnak 1884. decz. 5-től járó 6% kamatai, 16 frt 20 kr. perbeli, 36 frt 44 kr. végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 5 frt 50 kr. és még felmerülő költségek kielégítése végett, végrehajtást szenvedő Járjai Ferencnek az asszonynépi 61. sztkönyvben A + 2-5. 7. 9. 10. 12-15. 17. 18. 20-27. 29-35. 39-41. 43. 44. hrsz. alatt foglalt ingatlanaira 464 frt 50 kr. megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.
Az árverés 1890. évi április hó 5-ik napján d. e. 10 órakor Asszonynépe községben fog megtartatni.
A 19. tsz. a. fekvő fennítkéző időközben bejegyzettvén, arra vonatkozólag az árverés nem volt elrendelhető.
Arverezni szándékozók, végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.
Vevő köteles a vételárat az árverés jogerőre válta után 2 egyenlő részben, 30 és 60 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál letétni.
A bálnapénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.
Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Asszonynépe község előjáróságánál tekinthetők meg.
A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.
Nagyenyeden, 1889. október 18.
Vinczenti, kir. aljárásbíró.

Szives megfigyelésül !!

Ezerszeresen kipróbált s orvosi tekintélyek és számos magános bizonyítványával kitüntetett készítmények
Dr. Miller mohnvényedre, meglepő hatású köhögés rekedtségnél, torokfájás, nyálkásodás, kezdődő tüdőgümónél és egyáltalán a légzőszervek minden gyuladásánál. — Tégelyben gyermekek és felnőttek számára. Egy tégely ára 50 kr.

Miller tyukszembalzsama

Csalhatatlan szer tyukszemek, szemölcsök és fájdalmas bőrkeményedések ellen. Ára egy dobozban lévő üvegesnek ecettel és használati utasítással együtt 48 kr.
Valódián kaphatók: Nagyenyeden Ungerpek Miklós fűszerkereskedőnél. Szászrégenben Vermscher E. gyógyszerésznél. Deesen Niak F. fűszerkereskedőnél. Csikszereván Leicht F.-nél. Beszterczen F. Fischer testvérekénél. Gyulafehérvárt Frölich F. gyógyszerésznél. Fogarásban J. Bergleiter Sternbery J. és Glein R. gyógyszerészeknél. Nagyzerében Reisenberger F.-nél. Marosvásárhelyt Nagy Sándor gyógyszerész a „vörös kereszt”-hez és Bucher M. kereskedőnél.
Központi ezétküldési raktár: (5-16)
Miller J. gyógyszerész Brassó.

Ny. Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1890.

11.
Sze
A K
lap köz
Wokál
az el
Kézirat
A m
mányos é
azon időt
és merész
szakítva,
csodásabb
1848. má
szerte mi
A t
egyesek,
amaz idő
magyarok
népek so
főrfairól
E ne
benső bec
kedik azo
szeretettől
ha mindny
nyit, Deák
azon erköl
emelte a
hatatlan er
álló táborok
két akként
dicsőítjük
kat arra, h
nagy munk
Legyen
mindenütt ;
Királyunk é
Ezelőtt
a verespataki
között a nagy
fő és igen lé
Ezen k
dani, hogy me
önzése mily é
bányavárosnal
Emléke
Ejzel 11
ben". Ezt ny
ugyanott. Sen
a városon baj
presidentet azo
az Alsözegben
Viskolczy
a templom fe
Hová és miért
kérdzte, mer
zürzavar kelet
lom harangjai
verték.) hogy
percz mulva
kérő á rend t
A táma
Ezen utca a
már egész sz
Lufac
félre verésénél
A váro
is e volt Enyed